

ЖЫЦЦЕ

БЕЛАРУСА

Выходзіць тры разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня,
Віленская вул. 12 — 6. (Wilenska 12. m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня,
апрача святочных дзён. Адміністрац. ад 9 да 3
Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты
2 эл. Для заграіцы удвая даражэй.
Перамена адрэса 30 грошы.
Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не
вяртаюцца. Аплата надрукованага за-
лежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 25
грош., сярод тэксту 20 грош. і на 4
стр. 15 гр., за радок пятагу ў 1 шп

№ 1.

Вільня, Серада, 19-га жніўня 1925 г.

Год I.

У свае гімназіі!

Народ, у якога нямашака сваей роднай інтэлігенцыі, неразрыўна звязанай з яго працоўнымі масамі вёскі й места, ня мае ніякае магчымасці жыць паводле сваей уласнай волі—сваім самастойным жыццём.

Сучаснае жыццё народаў вымагае ня толькі рабочых рук і фізычнае сілы, але і добрых галоў, *сілы розуму інтэлекту*. У кожнай галіне вытворчасці народу, у зямляробстве і прамысловасці, у гандлю і арганізацыі грамадзкага жыцця — усюды патрэбны інтэлігенты-спэцыялісты, ня кажучы ўжо аб школах, гэтай кузьні будучых грамадзян краю і яго кіраўнікоў.

Калі народ ня мае інтэлектуальных сіл — ня мае сваіх інтэлігентаў-спэцыялістаў, дык у кожнай галіне народнага жыцця іх месца займаюць *людзі чужыя*, якія ня толькі будуць жыць на кошт такога народу, але і лёгка могуць *запанаваць над ім* і павясяці па шляху, карысным дзеля гэных чужынцаў і іхняе нацыянальнасці.

На Беларусі справа ўзгадавання сваіх беларускіх інтэлігентных працаўнікоў мае *ня толькі нацыянальнае, але і сацыяльна-клясавое значэнне*. Усім-жа ведама, што пануючая ў нас польская інтэлігенцыя (з прычыны нястачы сваей!) зьяўляецца чужой нашаму народу ня толькі нацыянальна, але і сацыяльна. Польская інтэлігенцыя ў Заходняй Беларусі—гэта інтэлігенцыя бадай выключна шляхоцка-абшарніцкая, сыны, ці сваякі абшарнікаў, або прадстаўнікі больш заможнае мястовае буржуазіі. І зусім зразумела, што *беларускім сялянскім і работніцкім масам ад яе жадаць спогяду ці абароны — немагчыма*. Наадварот: іменна гэтая інтэлігенцыя і вядзе барацьбу з нашым сялянствам, калі тое дабіваецца зямлі, без якое вымірае з голаду, — гэтая інтэлігенцыя выпрацоўвае пляны поўнага вынішчэння беларускага народу і заняцця яго зямлі каляністамі-асаднікамі польскае нацыянальнасці... Іменна гэтая інтэлігенцыя займае ўсе дзяржаўныя ўрэды і вядзе ў адносінах да нашае сярмяжнае масы тую палітыку, на якую так наракае наша многапакутная вёска...

Нястача нашае беларускае інтэлігенцыі, якая, выйшаўшы з радоў працоўных, абслугоўвала-бы наш народ у-ва ўсіх галінах нашага жыцця, служачы іменна беларускаму народу і яго ідэалам, а ня чужым багам, — вось адна з падставовых прычын нашага нязвычайна цяжкага палажэння. І гэтага абсалютна *ніхто ня можа напярэць, апрача самога нашага народу* — нашых вясковых і мястových працоўных масаў. Бо дарога да здабыцця інтэлігенцыі вядзе праз школу — сярэднюю і вышэйшую, праз гімназію і ўніверсітэт, і толькі тады мы будзем мець сваіх інтэлігентаў-заступнікаў, калі бацькі зразумеюць, што яны *навінны напружыць усю свае сілы, каб дадаваць дзяцей у навуку*.

Але вучыць нашых дзяцей трэба не абы-гдзе. Кожнаму ясна, што беларускі сялянскі сын, узгадаваны ў польскай школе, прайшоўшы польскую гімназію і ўніверсітэт, вельмі лёгка зліецца з пануючай у нас польскай інтэлігенцыяй і *павялічыць толькі рады тых, што за наш хлеб ня служаць нам, а пануюць над нам!* Чужая школа ўзгадоўвае рэнэгатаў-адступнікаў ад свайго народу, якія пасяля, каб давясці сваей новай бацькаўшчыне, што яны нічога супольнага з старой ужо ня маюць, стаюцца найгоршымі, найзядлейшымі ворагамі і матчынае мовы, і род-

нае вёскі, і ўзгадаваўшых іх за свае медныя грашакі бацькоў-сярмяжнікаў...

Для беларусаў, якія разумеюць патрэбу вучэння сваіх дзяцей, павінна быць такжа ясна, што па навуку яны мусяць іх пасылаць *толькі ў сваю беларускую школу — у сваю беларускую гімназію*. Толькі там сыны беларускае вёскі не забудуцца, хто яны, не навучацца цурацца мужыцкае сярмягі, не пачнуць „хварэць на паноў“. Толькі там яны захваюць жывую, неразрыўную сувязь з сваім народам, навучацца любіць яго, пазнаюць свой край і яго мінуўшчыну, зразумеюць свае абавязкі перад народам і Бацькаўшчынай, якой павінны служыць.

Усё гэта—рэчы даўно ведамыя. Але ніколі ня шкодзе напамінаць аб іх, а асабліва цяпер—перад пачаткам восені — *пачаткам новага школьнага году*.

Бацькі! Сяньня, калі ўраджай у нас даволі добры, вы, звозячы дабро з поля, *навінны наперад выдзяліць з яго патрэбную часціну на навуку дзяцей*—на пасылку іх у сваю родную беларускую гімназію. Памятайце, што вам усім — усяму нашаму народу — патрэбны ідэйныя барацьбіты за нашу долю і волю, патрэбны разумныя, сьвядомыя і шчырыя правядыры!

Пачынаючы з сёлетняга году, з цэлага раду ўніверсітэтаў пачнуць ужо выхадзіць гадунцы нашых беларускіх гімназіяў, як *свядомыя нацыянальна і сацыяльна беларускія працаўнікі—вучыццалі, адвакаты, дактары і г. д.* — Няхай-жа кожны год вёска дае *новых кандыдатаў у народныя інтэлігенты — няхай шле сваіх сыноў і дачок у беларускія гімназіі!*

„Сацыялістычнае сумленне“.

Газеты паведамляюць, што ў канцы гэтага месяца верасня ў Марсэлі мае адбыцца сусветны сацыялістычны кангрэс. Галоўным пытаньнем, якое мае быць разгледжана на кангрэсе, зьяўляецца пытаньне аб тым, ці сацыялістам трэба прымаць *учасьце ў буржуазных урадах*, ці заўсёды быць у апазіцыі да іх?

Пытаньне гэта—старое і ўжо разьвязана не тэрэтыкамі сацыялізму, а—самым жыццём. Разьвязку пытаньня дала ў 1917 годзе—Расей.

Запраўды-ж, для людзей, якія мысляць лягічна, тут і задумывацца доўга ня прыходзіцца. Кожная сучасная буржуазная дзяржава, хоць-бы найдэмакратычнайшая, зьяўляецца *запярэчаннем сацыялістычных ідэалаў*. Сацыялізм—гэта ж імкненьне да зьніштажэння самых асноў сучаснага капіталістычнага ладу і да поўнае перастройкі гэтага ладу на новых падставах—на падставах дыктатуры працоўных масаў і грамадзкае ўласнасьці (—замест прыватнае)—на ўсе прылады да працы, фабрыкі, заводы, зямельныя абшары і капіталы. А кожны буржуазны ўрад мае сваім заданьнем *бараніць існуючы капіталістычны лад і бароцца з імкненьнямі сацыялістаў*. — Значыць, сацыялісты, уваходзячы ў склад ураду буржуазнае дзяржавы, самым фактам свайго ўчасьця ў ім прырачаць сваім асноўным ідэалам і імкненьням.

Але... тэорыя—тэорыяй, а скурныя інтарэсы адзінак і палітычных груп, якія—дзеля дэпутацкіх мандатаў—стараюцца падкупаць работніцкія масы крывадушнымі лёзунгамі—гэта другое. Найлепшы прыклад гэткае супярэчнасці паміж афіцыйнымі партыйнымі праграмамі і тактыкай даюць нам польскія нацыянал-сацыялісты, або так-званая П. П. С. І яна-ж на сваіх штандардах напісала кліч: „*няхай жыве работніцка-сялянскі ўрад!*“, ды, меўшы ўладу ў Польшчы ў сваіх руках (урэд Морачевскага), самахоць—дзеля „вышэйшае палітыкі“—падзялілася гэтай уладай з польскімі абшарнікамі і фабрыкантамі, зрокшыся ад імя польскага пралетарыяту ўсіх рэвалюцыйных заваяваньняў! Вось, дзеля сацыялістаў такога гатунку ня можа быць і пытаньня аб неўваходзе ў склад буржуазнага ўраду, ды і пытаньне гэтае П. П. С. даўно вырашыла для сябе, пасылаючы сваіх прад-

стаўнікоў у склад буржуазных урадаў, або болей ці меней яўна падтрымліваючы зусім рэакцыйныя ўрады...

У французскіх сацыялістаў, мусіць, сумленне загарыла, калі яны прыступілі да перагляду свайго старога становішча ў гэтым пытаньні, вырашаным імі—пасяля забойства Жорэса—у духу, аналягічным з становішчам польскіх сацыялістаў. Трэба думаць, што і разьвязка, дадзеная гэтаму пытаньню расейскай сацыяльнай рэвалюцыяй, адыграла тутакра ролю імпульсу да перагляду справы.

Сэнс бальшавіцкага перавароту ў Расей быў у тым, што правядыры бальшавіцкае фракцыі расейскае сацыял-дэмакратычнае работніцкае партыі, убачыўшы, што ёсьць магчымасць стварыць чыста сацыялістычны ўрад і забраць у свае рукі ўсю ўладу, зракліся ролі абаронцаў істнаваўшага капіталістычнага ладу ў Расей, ды паставілі сваю ўладу *вынарыстаць дзеля правядзеньня ў жыццё сацыялістычнага ладу*. Яны зразумелі ўсю неда-рэчнасьць істнаваньня сацыялістычнага ўраду, які бы забясьпечываў вызыскуючым клясам панаваньне над працоўнымі, і—зрабілі з гэтага лягічны вывад... Гэты вывад, які закончыўся перамогай сацыялістычных ідэалаў у СССР, відаць, вельмі занепакоіў сумленне французскіх сацыялістаў і прымусіў цяпер сусветны сацыялістычны кангрэс у Марсэлі паставіць на парадак дня пытаньне аб учасьці сацыялістаў у буржуазных урадах і, значыцца, аб супрацоўніцтве з буржуазіяй над умацаваньнем і абаронай у дзяржавах таго ладу, змаганьне з яім паставлена на першым месцы ў кожнай сацыялістычнай праграме...

Да сусветнае вайны „сацыялістычным сумленнем“ у французскай партыі зьяўляўся знамяніты сацыялістычны дзеяч Жан Жорэс. Гэтае сумленне ў момэнт аб'явічэння вайны ў 1914 годзе голасна пратэставала проці бяспрыкладнае бойні людзей і клікала ўсіх сацыялістаў, бяз розьніцы нацыянальнасці, даць рашучы і дружны адпор сваім буржуазным урадам, настроеным ваяўніча. І за гэта найміт французскае буржуазіі з за вугла застраліў на сьмерць найвыдатнейшага прадстаўніка праўдзівага сацыялізму ў Францыі. З таго часу ў французскай партыі запанаваў згодніцкі з буржуазіяй кірунак, і французскія сацыялісты ішлі ў крывавай бой за інтарэсы „радімае“ буржуазіі, забыўшыся аб сваіх высокіх ідэалах і імкненьнях да брацтва між людзьмі і народамі. Кліч: „*пралетары ўсіх краёў, злучайцеся!*“ — быў імі зусім адкінуты.

Ці сярод французскіх, ды і іншых сацыялістаў, якія маюць сабрацца разам на кангрэсе ў Марсэлі, знойдзецца новы Жорэс, які адыграе ролю *голаса сацыялістычнага сумленьня?* Адказ на гэта дадуць нарады кангрэсу і яго рэзалюцыі.

Н. Ф.—віч.

Клецкая Беларуска-Гімназія

адчыніла прыймо просьбаў ад асобаў, жадаючых паступіць у гімназію—у I, II, III, IV, V і VI клясы, а таксама і ў прыгатаваўчую клясу ў наступным 1925—1926 школьным годзе.

Аб дню экзамінаў і варунках прыйма будзе абвешчана асобна.

Заявы скіроўваць па адрасу: **m. Kleck, pow. Nieświeski Gimnaz. Białoruskie, ul. Nieświeska 53.**

Да заявы ад бацькі трэба далучыць: мэтрыку, дакумэнт аб папярэдняй адукацыі і прышчэпе воспы.

Дырэкцыя

Выйшла з друку і прадаецца ў Беларускай Кнігарні—Вільня, Завальная 7.

„Гародніцтва“

Як трэба гаспадарыць на гародзе, каб мець **ДОБРАЕ** варыва.

ЦАНА 75 ГР.

Правакаванне ненавісьці

(Выяленне опантаў).

Што так званы Версальскі мір — нявольны як прадаўжэньне ў іншай форме „Вялікай вайны“, падгатаўляючай новы выбух вайны, можа яшчэ „Вялікай“, гэта-ж бацаць ужо навет малыя дзеці.

Калі створаная Бісмаркам у 1871 г. франка-нямецкая граніца вымагала аж 40 зьлішка гадоў, каб запаліць эўрапейскі пажар, дык створаная ў 1919 г. п. Клемансо польска-нямецкая, як гэта чуць ясна ўсе, — патрэбуе на тое-ж шмат менш часу.

І калі першая „запаленая граніца“ на нашых вачох мае зусім „астудзіца“ — у выніку таго „пакту бяспечнасьці“, над якім працуе цяпер, магутна націскаючы з усіх бакоў на Францыю, англійская дыпляматыя, — дык той „бікфордаў шнур“ *) ненавісьці, які падложаны пад Эўропу Клемансо — у пастаці польска-нямецкай граніцы — гарыць усё хутчэй і ўжо жар яго зусім падыйшоў да... „пакельнай машыны“.

Што выбух пачнецца адсюль, у гэтым ня можа быць сумніву.

І вось запраўды вайна паміж Польшчай і Нямеччынай — у форме пакуль што „тлючага пажару“ — ня толькі ня спыняецца, але ўсё больш разгараецца, прымаючы што-раз то іншыя і ўсё глыбейшыя формы.

Толькі што гэтая вайна прыняла форму мытнай, да якой далей далучылася вайна біржавая. А цяпер на нашых вачох ужо пачалася між абодвума краямі агідна-варварская „бамбардыроўка“ жывымі людзьмі, якія сотнямі тысячаў выкідаюцца з сваіх насьціжанах сяліб заграўніца да суседа — за тое толькі, што назваліся, паводле прызнанага трактата права, грамадзянамі варожых суседа.

Справа ў тым, што, пасля правядзеньня між Польшчай і Нямеччынай „бікфордавай граніцы“, у першай асталася каля 40 тысячаў немцаў, прызнаўшых сябе нямецкімі грамадзянамі, а ў Нямеччыне — каля 8 тысячаў палякоў, „оптаваўшых“, як грамадзяне Польшчы.

Гэтым чынам, абедзве справакаваньня да ненавісьці дзяржавы мелі ў сябе, апрача „нацыянальных меншасцяў“, якія іх урады маглі крыўдзіць толькі цішком, атрымалі „заложнікамі“ яшчэ вельмі значныя лічбы жыхараў — „ворагаў“, якіх маглі біць і ўдзіскаць зусім адкрыта — „на законнай падставе“.

Гэтым сваім „суверэнным“ правам удзіскаць і выкідаць нямецкіх опантаў, пазбаўляючы іх нярухомасцяў, Польшча карысталася вельмі шырока ўвесь час, маючы лічбовую перавагу ў сіле гэтага аружжа на сваім баку — амаль ня ў 5 разоў (40 тысячаў проці 8)... Гэтак глядзіць на справу польскі ўрад разам з аграмаднай большасцяй варожа-настроенага проці Нямеччыны польскага грамадзянства.

Што ў справе „выкіданьня нямецкіх опантаў“ пачын ідзе ад Польшчы, гэта сьвярджае выразна яе-ж прэса.

Як ведама, гэтая справа, папачыну Нямеччыны, даходзіла да Лігі Народаў і Міжнароднага Суду, якія перадалі яе вырашэньне „ведамаму юристу“ Какенбэку. Гэты юрист, „сьветац буржуазна-дзяржаўнай справядлівасьці“, вырашыў справу так: як Нямеччына, так і Польшча маюць права, як суверэнныя дзяржавы, высылаць гэтых „опантаў“, як чужаземных грамадзян. Трэба толькі, каб урад, калі захоча іх высылаць, кожнага... папярэдзіў на пісьме... Вось запраўды-ж — верх буржуазнай мудрасці і справядлівасьці, маючай на мэце інтарэсы дзяржаўнага нацыяналізму, але ігнаруючага жыццёва насяленьня краю... Гэтым прысудам „знамянітага юриста“ 40.000 нямецкіх грамадзян у Польшчы былі адданы, разам з іх маемасцяй, у поўную самавольную польскага ўраду.

Ужо на пачатку сёлетняга году польскі ўрад загадаў пачаць пляновае і рашучае выкіданьне гэтых найбольш культурных і працавітых яго элементаў, у значнай меры стварыўшых культуру і багаддзё краю.

Якія ж мэты і матывы гэтага выкіданьня, — бо аб „адказнай рэпрэсіі“ на нямецкую мытную вайну тады йшчэ ня было гутаркі?

Адна з польскіх газет зусім выразна піша аб гэтых „дзяржаўных“ матывах. Газэта сьвярджае, што „дзець тут элементарная прагавітасьць (chciwość), — жаданьне захапіць нямецкую нярухомую ўласнасьць“... („Slowo“, № 181).

І вось цяпер да гэтага запраўды „элементарнага“ (зьявярнага) матыву, якому ўжо некалькі гадоў паддаваліся (як і ў сваёй усходня-крэсавай палітыцы) польскія ўрады — бяз розніцы, правыя ці левыя, — далучыліся і матывы разгарэўшайся мытна-фінансаво-дыпляматычнай вайны з Нямеччынай...

Тая-ж самая польская газета сьвярджае, што „не раздалося аніводнаго голасу пратэсту проці гэтай акцыі польскага ўраду... Гэта-ж — доказ, які мала ёсьць у нас, палякоў, нацыянальнага сумленьня, як мала зразуменьня польскага дзяржаўнага інтарэсу і — як у шырокіх кругах грамадзянства ўеліся — прагавітасьць, падкупнасьць і бязмыснасьць“...

Якія-ж бліжэйшыя вынікі будучь гэтага паступку польскага ўраду для Польшчы, ня кажучы ўжо аб далейшым паглыбленьні ненавісьці, патроху падпаляючай, як тлеючы шнур, пастаўленую Францыяй „пакельную машыну“?

Апор польскага ўраду ў справе опантаў (паводле... рады Францыі!) ўжо зрабіў тое, што Польшча ў свой час не зрабіла тарговага дагавору з Нямеччынай — тады, калі яе палажэньне было шмат выгаднейшым і мацнейшым, як палітычна, таксама і гаспадарча... У выніку гэтага апору Польшча мае цяпер фінансаво-мытную вайну з Нямеччынай, якая толькі што амаль не давала Польшчы да новай фінансаво-гаспадарчай катастрофы.

Вельмі цікава заява гэтай правай газеты, што „справа польскіх і нямецкіх опантаў была штучна завогнена (заогнопа) польскім урадам“... І калі левыя газеты, а навет „сацыялістычны“ („Robotnik“) — наадварот сьвярджаюць, баронячы ляяльнасьць ураду Грабскіх, што „ўрэгуляваньне гэтай справы апраўдана на тым зьмесьце Версальскага Трактату“, дык, відаць, зараза „хцівасьці і бязгледзасці“ запраўды захапіла польскае грамадзянства шмат шырэй, чым можна было спадзявацца. Тым дзіўней гэтае становішча газеты польскіх „сацыялістаў“, што, паводле польска-нямецкай умовы (год таму назад), у першую чаргу выкіданьне падлягаюць немцы-работнікі, і толькі праз 1/2 года — буржуазныя ўласнікі. І толькі праз 2 тыдні „tębow“ тов. Дьяманд зразумёў, што гэтым выкіданьнем Польшча „дае нямецкім нацыяналістам 40.000 заяда-непрымірных агітатараў проці Польшчы“, якія будучь падбіваць Нямеччыну на вайну з Польшчай, чаго-б гэта ні каштавала.

Што датычыць „Gaz. Warsz.“, дык для яе „ідэалёгі“ справа — зусім ясная: урад робіць добра, бо ўсялякае зьмяняньне лічбы немцаў у Польшчы паліпае яе „абароннасьць“, ці яе... гатоўнасьць да вайны...

Уся французская прэса, а перад усім імперыя-

Важнейшыя здарэньні. У Польшчы.

Манаполія на сернікі ў Польшчы.

23 ліпеня падпісана польскім урадам умова з міжнароднай акцыянай супалкай у справе аддачы ў арэнду ёй выключнага права вырабляць і прадаваць сернікі ў Польшчы. Ці выгадныя варункі, на якіх урад аддаў замежным капіталістам адбраную ад прыватных прамыслоўцаў важную галіну краёвай прадукцыі. На гэтае пытаньне ня трэба навет адказваць. Важна ўжо тое, што ўрад прадаў замежнаму капіталу на 20 гадоў напярэд гэтаю галіну прадукцыі, якую мог і павінен быў бы эксплёатаваць сам — бо толькі ў гэтым сэнсе ўсялякай манаполіі. А калі ўрад распрадае свае манаполіі, гэта заўсёды вельмі дрэнная азнака: гэта робіцца толькі тады, калі ўрад сам няздольны да іх арганізацыі, ды і — найчасцей — калі ўрад сам ня мае ані грошаў, ані крэдыту, для атрыманьня якога і служыць гэтыя манаполіі залогам. Вось якраз у гэтым палажэньні і знаходзіцца Польшча. А з гэтага ўжо ясна, што той, каму так дазарэзу патрэбны грошы, а што інакш, як пад залог, ня мае крэдыту, ня можа мець яго на выгадных варунках, але згаджаецца на варункі, якія яму прадыктаваны банкірамі. Цікава, што Сойм прыняў рэзалюцыю, каб манаполія ня была прадава чужаземнай кампаніі, але прэм'ер Грабскі, які заявіў, што грошы з запалковай манаполіі патрэбны яму для запамогі пацярпеўшым ад паводкі і безработным, папросту начыхаў на „рэзалюцыю“ Сойму.

Канец польскіх манэўраў.

Законліся вялікія манэўры польскай кавалерыі на Балыні. Плян манэўраў быў такі, што „чырвоныя“ мелі прагнаваць ў Галічыну, а „сінія“ мелі задаць адкінуць іх. Зразумела, што на гэтай „тэатральнай рэпэтыцыі“ магчымага запраўднага бою перамаглі „сінія“, якія сьпярга правакацыйна паддаліся „чырвоным“, а пасля, заманіўшы іх у засаду, адкінулі назал.

Ці будзе акурат таксама на запраўдным „спектаклі“, як было на генаральнай рэпэтыцыі, няведама.

Замах на цягнік пад Варшавай.

На 9 вярсьце пад Варшавай на рэльсы якраз перад самым прыходам цягніка паложаны быў вялікі камень — пудоў каля 5... Машыніст учас угледзіў камень, затрымаў цягнік, але паравоз ужо наехаў на камень і моцна папсаваўся.

Бунт у Луцкім вострозе.

10./VIII. ў Луцкім вострозе збунтаваліся 150 арыштованых камуністаў, якія кінуліся да дзьвярэй, каб вырвацца на двор.

Адзін з бунтаваўшых забіты вострожна вартай. Бунт быў задушаны, а кіраўнікі яго закованы ў кайданы.

Рэвізія на паграніччы.

Улады бясспечнасьці з К.О.Р. праводзяць рэвізію ў пагранічных вёсках, шукаючы бандытаў. Быццам,

лісьцічны „Temps“, гораца вітае рашучыя меры п. Грабскага проці супольнага ворага — Нямеччыны...

Гэта ж — зусім зразумела: усё панаваньне Францыі ў Эўропе будзеца на сьмяротнай варожасьці між Польшчай і Нямеччынай... Але зусім слушна цытаваная віленская газэта кажа, што, правакуючы ваенна-незавісныя адносіны паміж Немцамі і Польшчай, Францыя ня будзе — бо перад усім ня здолее ані мілітарна, ані фінансаво — баравіць Польшчу ў выпадку запраўднай небясьпекі. Гэта-ж сьвярдзіла і найважнейшая французская прэса...

На гэтым шырокім фоне з асаблівай рэзкасьцю адбіваецца ўвесь „розум“ акцыі польскага ўраду, паддаўшагася званку правакацыі французскіх імперыялістаў, а знутры — сваіх заходня-крэавых „Обстаў“, ласых на нямецкія нярухомасьці

Але ў гэтую ўсю сумна-агідную справу віленская газэта „Slowo“ патрапіла ўнясьці сваю долю, праўда, даволі агіднага камізму. Бо пад цытаваным намі артыкулам яе, поўным дзяржаўнага розуму і шляхотнага абурэньня на выкіданьне з Польшчы жывых людзей, добрых, карысных жыхараў, цесна зьвязаных з жыццём і зямлёй краю, стаіць — чорна на белым — подпіс п. Улад. Студніцкага...

Бо — ці ж не агідна-камічна тое, што гэты самы п. Студніцкі, можа, найбольш уславіўся ў польскай публіцыстыцы тым, што (зусім яшчэ нядаўна — шэста са 3 гады таму!) апрацаваў дэталі праект „польскай праграмы“ для Усходніх „Крэсаў“, у аснову якое палажыў тое-ж самае выкіданьне з краю (недапушчэньнем павароту бежанцаў!) — беларусаў з вёскі і жыдоў з места Заходняй Беларусі...

Адным словам, — знайшоўся ў Польшчы, як ён сам кажа, адзін толькі чалавек, які „падняў свой голас пратэсту“ проці дакананых урадам гвалту і стаў на абарону польскага „нацыянальнага сумленьня“... Але і той аказаўся... Студніцкі!

знаходзяца вайсковыя матар'ялы, навет быў знойдзены разабраны кулямёт, а ў адной вёсцы, быццам, знайшлі дзьве скрыні з камуністычнаю літэратураю.

Арышт 4-х камуністаў.

13./VIII. арыштаваны 4 маладыя камуністы, якія быццам былі кур'ерамі паміж Варшаваю і арганізацыяй, да якой належаў Ботвін.

Арыштаваныя адданы да дыспазіцыі палітычнай паліцыі ў Львове.

Суд над камуністамі.

19./VIII. будзе разглядацца справа трох камуністаў: Гюбнэра, Кнеўскага і Руткоўскага, паміж якімі і паліцыя завязалася бойка на вуліцах Варшавы.

Старшынствуе на судзе п. Гумінскі; абвінавачвае падпракурор п. Скачынскі.

Баранць будучь: Руткоўскага — адв. Дурач; Кнеўскага — адв. Рудзінскі (абодва з выбару); Гюбнэр яшчэ ня мае абаронцы.

Заграніцай.

Вынікі канфэрэнцыі Брыяна з Чэмбэрленам.

Можна было-б ахвяраваць мільён даляраў таму, хто б разабраўся ўва ўсёй той брахні, якую падало польскае тэлеграфнае агенства аб выніках канфэрэнцыі Брыяна з Чэмбэрленам у справе гарантуючага франка-нямецкую граніцу „пакту“.

Але трэба сьвярдзіць, што, ня ведаючы дакладна гэтых вынікаў, можна быць пэўным, што не Чэмбэрлен, як цьвердзіць агенства, але якраз Брыян зрабіў шмат уступак. Адзіная беспярэчная ўступка англійскага ўраду Францыі, гэта — палёгі ў справе даўгоў (замест 20 мільёнаў — 13 у год). Дык зразумела, што за гэта Чэмбэрлен правёў на канфэрэнцыі ўсе свае дамаганьні, рэшта спрэчных была адсрочана напасля.

Наколькі можна зразумець з тэлеграмаў, Брыян згадзіўся на вялікую міжнародную канфэрэнцыю з учасьцем Нямеччыны — у справе агульнага палажэньня Эўропы. Яшчэ нядаўна Брыян рашуча пратэставаў проці гэткай канфэрэнцыі з немцамі.

Чэмбэрлен дабіўся таго, каб польскія і чэха-славацкія справы зусім выключыць з праграмы гэтай канфэрэнцыі, бо яны выклікаюць найбольш споры, перашкаджаючы супакоеньню Эўропы. А гэта-ж значыць, што гэтыя справы забясьпечаньня граніцаў — Польшчы і Чэха-Славакіі — былі адкінуты і з канфэрэнцыі Брыяна з Чэмбэрленам, і з самага „пакту“, аб аб якім на ёй ішла гутарка. Англійскі пагляд, што „пакт“ павінен гарантаваць толькі франка-нямецкую граніцу, быў прыняты Брыянам. У гэтым — галоўны рэзультат канфэрэнцыі.

Усе тое, што піша, са слоў французскай прэсы, польскае агенства, быццам Англія згадзілася „дазволіць Францыі паход праз Нямеччыну ў выпадку вайны Польшчы з Нямеччынай“, гэта-ж — чыстая хлусьня.

Францыя толькі яшчэ раз заявіла вуснамі Брыяна сваё дамаганьне — узгодніць з новым „пактам“ з Нямеччынай яе папярэднія забавязаньні, вынікаючыя з ваеннай умовы з Польшчай; але кожны разумее, што паміж абодвума „пактамі“ — такая супярэчнасьць, што ўзгодніць іх ніяк немагчыма. Нямеччына ніколі не падпіша „пакту“, які-б даў права Францыі прайсьці з войскам праз тэрыторыю яе разброенага краю.

Трэба пачакаць апублікаваньня супольнай ноты Францыі і Англіі ў адказ на ноту нямецкага ўраду.

*) Запальны шнур у бомбы, рознай даўжыні — адпаведна да часу, праз які павінна яна узарвацца.

Гэта гэта апрацавана і аканчальна зрэдагавана на канферэнцыі і мае быць безадкладна выслана Нямеччыне.

А тое, што, як Брыян, таксама і Чэмбарлен, абодва заявілі журналістам, што вельмі здаволены супольнай канферэнцыяй і яе вынікамі, гэта-ж заўсёды так кажуць дыпламаты, асабліва той з іх, які пацярпеў найбольшае паражэнне.

Заместа грошаў—мораторыум.

Як ведама, Амэрыка ўсё мацней націскае на Францыю, каб тая пачала плаціць свае даўгі. „Калі ты—вялікая дзяржава, ды і яшчэ маеш пратэнсію і грошы на кіраўніцтва ў Эўропе ды на імперыялістычную палітыку ў Азіі і Афрыцы, дык перад усім—плаці свае даўгі таму, хто адратаваў цябе ад нямецкага разгрому і можа сам адным словам зрабіць фінансавы разгром твайго краю цяпер!“—так піша амэрыканская прэса па адрасу Францыі. І вось цяпер Францыя, якая ў кожную хвіліну, як і некаторыя з яе вэрсальскіх байструкоў, можа стацца банкрутам, закруцілася, каб хаця чым-небудзь улагодзіць Амэрыку ў справе ўрэгулявання даўгоў.

Але як ні круціла спецыяльна створаная камісія, нічога прыдумаць не здала, і яе „план сплаты даўгоў“ пачынаецца з. „мораторыя“, гэта значыць з адсрочки першых сплатаў даўгу на некалькі гадоў.

Сумліўна, ці згодзіцца Амэрыка з гэтым „ўрэгуляваньнем“ справы.

Адначасна і ў англійскім парламанце робіцца націск на ўрад, каб мацней патрэбаваў ад Францыі ўрэгулявання даўгоў Англіі. На запітаньне ў палату англійскі міністар фінансаў заявіў, што „англійскі ўрад лічыць, што настаў мамэнт для прыняцьця аканчальных рашэньняў у гэтай справе“. Трэба добра ведаць вельмі стрыманую англійскую парламантарную мову, каб зразу мець, на сколькі грозна для Францыі гучыць гэты адказ міністра на пасольскую інтэрпэляцыю...

Палажэньне ў Сірыі.

Распачаўшае ў Сірыі паўстаньне дружаў прымае што дзень гразьнейшы характар.

Газеты паведамляюць, што ў французай 800 забітых, раненых і ўзятых у палон.

З Багдаду пішуць, што дзрузы захапілі 3 французскія аэрапланы, 6 гармат ды каля 300 палонных, — французы адступаюць.

І Тыбэт—проці Англіі.

З сталіцы Тыбэту, Лхасы, наказуюць, што тамака, як і па ўсёй Азіі, пачаўся рух проці англійскіх эканамічных і палітычных уплываў. У Лхасе адбываюцца дэманстрацыі проці Англіі. На афіцыйнага прадстаўніка Англіі ў Лхасе было зроблена пакушэньне.

Палажэньне ў Кітаі.

З Шанхаю пішуць, што, дзякуючы кітайскаму байкоту англійскіх тавараў, рух гэтых тавараў паменшаў на 80 проц.

У Пэкіне забаставалі кітайцы, служачыя ў англійскім пасольстве. Спадзяюцца новай хвалі байкоту проці Англіі.

Бастуючыя кулі (рабочыя) ў Шанхаі аграбілі магазіны з прадуктамі. Паліцыя разагнала бунтаўшчыкоў, цяжка раніўшы аднаго з іх.

У Тянь Тэіне жыхары горада напалі на ткацкія фабрыкі і зруйнавалі іх.

Паліцыя, выслана проці бунтуючыхся, забіла 68 чал. і 367 арыштавала. З боку паліцыі многа раненых. Страты ад зруйнаваньня фабрык дасягаюць 200.000 ф. ст.

Закупка аэрапланаў С.С.Р.Р.

З Лёндану паведамляюць, што ў бюджэце на 1925 г. Радава Урад прадугледзіў куплю 1030 аэрапланаў. У 1924 годзе куплена было 700 аэрапланаў.

Вайна у Марокко.

Варункі міру з боку Абд'Эль-Крыма.

Не адказаўшы навет на тры мірныя варункі, якія запрапанавалі супольна паразумеўшыся Францыя і Гішпанія, Абд'Эль-Крым сам не запрапанаваў, але папросту абвясціў, на якіх варунках можа быць мова аб спыненьні вайны—барацьбы яго за незалежнасьць. Першы і галоўны варунак выплывае з гэтага зьместу ўсёй вайны: гэта ж дасяжэньне яе мэты, — здабыцьцё незалежнасьці.

Абд'Эль-Крым трэба прызнаць незалежнасьці эмірату Рыфу і яго самаго эмірам гэтага краю, у які ўваходзіць заняты ім абшары „гішпанскага“ і „французскага“ Марокка. Эмірат Рыфу, як асобная дзяржава, быў бы прызнаны Лігай Народаў, у склад якой ён бы і ўвайшоў. Гішпанія затрымала б толькі 2 месцы на берагу — Мэлілу і Цэуту. Мароккскі султан павінен быць прызнаны зусім незалежным ад Францыі і сувэрэнным. Абд'Эль-Крым будзе ўтрымліваць і надалей патрэбную для абароны незалежнасьці армію, лічбу якой установіць мірны трактат.

Французская прэса страшэнна абурана, як на тое, што Абд'Эль-Крым навет не зьвярнуў увагі на мірныя прапозыцыі Францыі, а перад усім на абвешчаныя ім сваі варункі міру. Газеты абураны, што, ня глядзячы на „французскія паведы“, Абд'Эль-Крым сам вядзе сябе, як пераможца і зусім ня лічыцца ў сваіх мірных прапановах з дзяржаўным гонарам Францыі.

Відаць, ня зусім пэўныя гэтыя „французскія паведы“, калі справа ідзе ўжо перад усім аб захаваньні

„гонару“. Праз якісь месяц пачынаецца ў Марокко парывад дажджоў, у часе якога прыпыніцца ўсякая ваенная акцыя. Дык вось, Францыя „загадала“ скончыць вайну паведзі у працягу гэтага месяца.

Зьмена пазіцыі Францыі.

Агідны імперыялістычны саюз Францыі з Гішпаніяй—двух вялікіх дзяржаў—проці маленечкага арабскага народу, які захацеў волі і незалежнасьці, штось ня прыносіць вялікіх пладоў. Прэса абодвух краёў вельмі рэклімавала гэты саюз і распачатае супольнае „вялікае наступленьне“, а вось, цяпер французская прэса заяўляе, што ўсе весткі аб „генаральным наступленьні“—ана хлусня. Аказваецца, што галоўнае камандаваньне яшчэ ня ўзгодніла супольнага пляну. Яшчэ мае быць вялікая ваенная канферэнцыя ў Фэсу, А тым часам авна з газэт паведамляе, што маршалак Ліотэй мае атрымаць отпуск дзеля лячэньня...

Відаць, справы Францыі і Гішпаніі зусім ня так бліскучыя, як пісалі французскія генералы ў кароткім часе частковых удач іх войскаў.

Цікава, адзначыць тут цыннічную заяву французскага ўраду, што цяпер, калі французскае аружжа трыумфуе, ня можа быць ужо мовы аб якімсь мірным кампрамісе з Абд'Эль-Крымам, які павінен разглядацца толькі, як звычайны бунтаўшчык. А толькі што, калі яшчэ гэты „бунтаўшчык“ на ўсе бакі лупіў французай, дык Францыя з ім мела вясыці перагаворы, як роўная з роўным, а навет прапанавала яму „каралеўскую ўладу“ і поўную незалежнасьць яго тэрыторыі...

3 Работніцкага жыцьця.

Забастоўка варшаўскіх мэталістаў.

14 жніўня забаставалі ўсе варшаўскія фабрыкі і заводы вырабаў з мэталю, ня толькі прыватныя, але і—ваеннага міністэрства. Замерла праца на 46 вялікіх варштатах, ня кажучы аб драбнейшых. Пасьля агульнага мітыngu ў 10 гадз. раніцы ў цэлай Варшаве ня было ані воднага мэталіста пры працы, за выключэньнем толькі 200 з 500 (300 бастуе) работнікаў у варшаўскім арсенале.

Вось, што піша аб гэтай забастоўцы „Robotnik“:

„Калі наагул кожная забастоўка сьцьвярджае сьмяротную хваробу капіталістычных краёў, дык гэта перад усім трэба сказаць аб забастоўках у Польшчы.—Бо ў Польшчы прыватная гаспадарка перад усім жыве і жыве коштам страшэннага вызыску работнікаў, зьяўляючыся больш, чым дзеколечы, гаспадаркай анты-дзяржаўнай.

„Польская прамысловасьць пабівае сусьветны рэкорд (як першая на „выперадках шкоднасьці“ для дзяржавы і насяленьня...). Польскі прамысловец—паразіт з паразітаў. Здэмаралізаваны інфляцыяй (спадкам надмерна друкаваных марак, што карнасна было прамыслоўцу — коштам работнікаў) і ўрадавымі „пазакімі“ (без аддачы), цікавячыся толькі ўласным зьыскам, здабываным з найменшым накладам коштаў і мозгу, польскі прамысловец усё выразней робіцца каменем на шыі краю.. З другога боку—польскі работнік за сваю цяжкую працу мае менш, чым які-хоч іншы на ўсім сьвеце, і гэта—ня глядзячы на тое, што Польшча — найдаражэйшы край на сьвеце.. Напрыклад, у Варшаве,—у найдаражэйшым месцы найдаражэйшага краю на сьвеце—кваліфікаваны (спэцыяльна абучаны) работнік-мэталіст атрымлівае, як найбольшую плату, 130 злотых у месяц. І то гэтулькі — толькі гадзі, калі працуе ўсё 8 гадзін у суткі. Але большасьць працуе значна менш, бо гаспадарчы крызіс у Польшчы плодзіць безработных, як грыбы...

„І вось, на дамаганьне работнікаў аб павялічэньне гэтай галоднай нормы платы прамыслоўцы сьпярга прапанавалі „падвышкі“.. па 1 грошу на гадзіну працы. Пасьля па 2, па 3... пакуль не дайшлі да 8 грошаў... Больш дадаць адмовіліся рашуча.. Тады работнікі забаставалі“..

Трэба ведаць, што значыць наагул мэталі, а перад усім жалеза і сталь, у сучасным гаспадарчым жыцьці краю, а прад усім для ваеннай сілы дзяржавы, каб ацаніць важнасьць забастоўкі, асабліва ў такі няпэўны мамэнт, які цяпер перажывае Польшча ў сувязі з пагражаючай ей фінансавай і дыпламатычнай катастрофай.. Дык ясна, што гэта забастоўка варшаўскіх мэталістаў ня менш пагражае „дзяржаўнаму інтэрэсу“, як і забастоўка сельска гаспадарчых работнікаў. І калі кіраўнікамі бастуючых мэталістаў выступаюць тыя-ж самыя пэпэсы, якія толькі што правалілі—па загаду „свайго ўраду“ (тав Дыяманд так і піша: „мой урад“..), — дык варшаўскім работнікам трэба добра сьцерагацца гэтых „навадыроў“..

Усе гучныя, падпаляючыя фразы пэпэсаў на мітынгах цяпер — толькі спрытны спосаб утрымліваць у сваіх руках кіраўніцтва рухам, каб мець магчымасьць, таксама, як і ў забастоўцы парабкоў, выдаць работнікаў капіталістам у найвыгоднейшы для працоўных мамэнт...

Забастоўка мэталістаў у Горным Сьлэнску.

Горна-Сьлэнскія работнікі-мэталісты падтрымалі сваіх варшаўскіх таварышоў, заявіўшы, што ня будуць далей працаваць на папярэдніх варунках. Каля 30 тысячаў работнікаў на мэталічных заводах трэбуюць прыбаўкі платы, і пакінулі працу.

Вызыск работнікаў у англійскай Індыі.

Каб добра зразумець, што панаваньне Англіі ў Індыі прыходзе канец — па меры ўзмацненьня

на сьвеце вызваляючагася з капіталістычных ланцугоў селяніна і работніка, даволі паглядзець, як і чым трымаецца гэтае панаваньне, што дае гэтакі вялізарны даход Англіі.

Толькі — што апублікаваньня Аб'яднаньнем Усеіндускіх Праф-Саюзаў, маючым больш за паўмільёна сяброў, лічыць даюць яснае паняцьце аб гэтым вызыску англійскага капіталізму ў Індыі.

Месячны заробак работніка-мужчыны на плянтацыях гарбаты — 9 з паловай шылінгаў (штось каля 10 злотых..). Кабеты маюць начверць, а дзеці напалову менш.

Але за тое паны гарбатныя прамыслоўцы маюць даходаў больш за 50 працэнтаў на свой капітал...

У прадзільна-ткацкай прамысловасьці, дзе працуе шмат дзяцей, сьмяротнасьць сярод іх дасягае 667 на 1000, гэта-ж значыць, што з 1000 дзяцей не дажывае да сталых гадоў 667, гінуць з голаду, ад непасільнай працы, каб паны ўласнікі плянтацыяў (гарбатныя абшарнікі) будавалі сабе пекныя палацы.. На гэтых плянтацыях работніцкія сем'і жывуць, як быдла ў хлявах,— у цёмных, сырых хатках з галін. Ня лепшыя хаты работнікаў і ў месцах. На сухоты ў Індыі памірае наагул у 10 разоў больш работнікаў, як у Англіі, у фабрычных месцах, дзе таксама сухоты распаўсюджаны значна.

Плата работнікам на прадзільных фабрыках— 2—2½ фунты (фунт — каля 5 дэляраў) у месяц, кабеты маюць менш, як палову. Але зыскі капіталістаў—да 100 працэнтаў на капітал (каб зразумець гэты зыск, успомнім, што навет расейскі царскі закон забараняў браць больш 12 прац. у год з пазыкі, лічучы вышэйшы процэнт — ліхвярскім і падлягаючым угалоўнай кары)..

Што датычыць работнікаў у капальнях вугальля і жалеза, дык папросту валасы ўстаюць на галаве ад абурэньня, калі чытаеш аб гэтым. У капальных працуюць ня толькі мужчыны, але і кабеты, і дзеці, чаго ўжо няма ў іншых краях. З голаду, холаду, задухі гінуць тут бяз ліку людзі, бо якраз ня лічуча людзьмі.. Умысна няма ніякай статыстыкі гэтых сьмерцаў..

Заробак гэтых работнікаў — некалькі грошаў у дзень. Больш за 200.000 з іх жывуць у голадзе праз усё сваё кароткае жыцьцё. Тонна вугальля прадаецца за 1800 шылінгаў, але работнік з гэтай цаны мае толькі 100 шылінгаў. Рэшта йдзе прамыслоўцу..

Вось, як выглядае капіталізм у сваім найбольш цыннічным відзе — імперыялізьме, ці панаваньні чужаземнага ўзброенага абшарнікамі капіталу над безбаронным сялянскім краем..

ХРОНІКА.

☛ Шостыя ўгодкі сьмерці Івана Луцкевіча. У чацьвер, 20 жніўня, мінае шэсьць гадоў ад дня сьмерці без пары памершага тварца сучаснага адраджэнскага руху сярод беларусаў, Івана Луцкевіча.

☛ Беларуская мова для польскіх вучыцеляў. На дапаўняючых курсах для польскіх вучыцеляў пачаткавых школ, якія ладзяцца ў Вільні і будучь трываць 2—3 месяцы, мае выкладацца, паміж іншым, і беларуская мова.

Ня ведаем толькі, ці сярод курсантаў звойдуцца такія „гені“, якія за гэты кароткі час запраўды пазнаюць беларускую мову!

☛ Коштам нашых безработных — праца для опантаў. У выніку ваяўнічае палітыкі польскага ўраду з Нямеччыны прымушаны былі выехаць у Польшчу некалькі тысяч опантаў. У сувязі з гэтым дзяржаўны ўрад пасрэдніцтва ў працы ў Вільні зьвярнуўся да ўласнікаў прадпрыемстваў, вымагаючы пад грозьбай кары, каб паведамлялі аб усіх вольных месцах — дзеля гэтых польскіх опантаў.

А што-ж будучь рабіць тутэйшыя безработныя, якіх стала налічваецца ад 1½ да 2 тысяч душ у Вільні і дзеля якіх урад ніколі не выяўляў гэтулькі энэргіі ў шуканьні работы?!

☛ 3 Беларускае Гімназіі ў Вільні. Як нас паведамляюць, віленскае кураторыум зацьвярдзіла плян навукі ў гімназіі на 1925—26 школьны год, адзначыўшы толкі, што выкладаньне агульнае геаграфіі і агульнае гісторыі павінна адбывацца папольску—згодна з цыркулярам міністра асьветы Ст. Грабскага.

Цыркуляр п. Грабскага, як не абапарты на законне і яна супярэчны з языковым уставам з 31 ліпеня 1924 г., зьяўляецца незаконным, і трэба думаць, што ўсе школы нацыянальных меншасьцяў, правы каторых п. Грабскі хоча аграбіць, здолеюць знайсці дарогу да скасаваньня незаконнага дамаганьня. Але сам цыркуляр будзе служыць красамоўным прыкладам таго, як паны міністры пазваляюць сабе зусім ня лічыцца з існуючымі законамі, пасколькі справа йдзе аб абмяжованьне правоў „інародцаў“.

Характэрна тое, што п. Грабскі сам з п. Тутуттам укладаў закон 31 ліпеня 1924 году, які цяпер парушыў сваім цыркулярам!

☛ Вастрог за аружжа. Міністэрства ўнутраных спраў апублікавала разпараджэньне, паводле якога будучь садзіць у вастрог усіх, у каго выкрыецца ваеннае аружжа без дазволу ўлады. Штрафы будучь накладацца толькі за выкрыцьцё неваеннага аружжа.

Беларусы у Латвіі.

Палітычная праца разьвіваецца.

Таварыства беларусаў-выбаршыкаў, што залажылася ў траўні гэтага году, зьяўляецца першаю спробаю аб'яднаць беларускую меншасць у Латвіі на грунце грамадзка-палітычным.

У працягу чэрвеня і жніўня месяцаў ініцыятары Таварыства і Часовае Цэнтральнае Праўленьне яго займаліся арганізацыйнаю працаю, адчыняючы аддзелы Таварыства ў правінцыйных гарадох і па валасьцях Латгаліі.

Хаця арганізацыйная праца яшчэ ня скончана і ня ўсе намечаныя аддзелы пасьпелі ўжо адчыніцца, Часовае Цэнтральнае Праўленьне, лічучыся з надблiжэньнем тэрміну падачы кандыдацкіх сьпіскаў у Дзяржаўны Сойм, паставіла склікаць Зьезд Дэлегатаў.

2-га жніўня ў памешканьні Дзэвінскае Беларускае Дзяржаўнае Гімназіі адбыўся Першы Зьезд Дэлегатаў Т-ва.

Былі прадстаўнікі ад 9 аддзелаў і Часовага Цэнтральнага Праўленьня, усяго ў ліку 46 асобаў; з іх: 20 дэлегатаў з правам паставіць галасу і 26 з правам дарадчага.

Пасьля дакладаў і першых прамоў Зьезд паставіў зьлічыць Цэнтральнае Праўленьне пераважна з грамадзян, стала пражываючых у Рызе, а Цэнтральную аўтэрныю Камісію з прадстаўнікоў правінцыі. Пры гэтым і прынята пажаданьне, каб Цэнтральнае Праўленьне ў асабліва важных пытаннях склікала на свае сходзі і прадстаўнікоў праўленьняў аддзелаў, асабліва ж калі будзе вырашацца пытаньні, проста датыкаючыя гэтых аддзелаў.

У склад сталага Цэнтральнага Праўленьня выбранымі аказаліся: Н. Пінская, К. Езавітаў, А. Булат, Гр. Плыгаўка і Я. Шчорс, а кандыдатамі да іх: Л. Клагіш, Я. Тэтэр і М. Дзямідаў.

У склад Рэвізыйнае Камісіі выбраны: І. Фёдараў, І. Пятроўскі і М. Байкоўскі, а кандыдатамі да іх: А. Дварэцкі і М. Талерка.

Затым Зьезд перайшоў да пытання аб учасьці беларусаў у выбарах да дзяржаўнага латвійскага Сойму. Пасьля дакладаў і абмену думак паставіў у адказ у выбарах прыняць асобным сваім беларускім сьпіскам, выставіўшы яго ў трох выбарчых акругах: Латгальскім, Зэмгальскім і Рыжскім.

Усяго кандыдатаў на беларускі сьпісак выстаўлена было рознымі Аддзеламі 28 асоб. З іх Зьезд Дэлегатаў выбраў і зацьвердзіў толькі 20 асоб: К. Езавітава, С. Сахарава, А. Булата, Д. Мяхэцкага, М. Дзямідава, Г. Плыгаўку, М. Клагіша, М. Савіцкага, А. Дварэцкага, І. Пятроўскага, А. Ворслага, В. Арцымовіча, М. Байкоўскага, Б. Сітніка, Л. Квэста, С. Красьневіча, У. Васіленка, Ю. Парваніцкага, А. О. Ворслага і Э. Вайводзіша.

Выбраныя кандыдаты дзеляцца па трох акругах, пры чым ува ўсіх трох акругах на першым мейсцы йдзе — К. Езавітаў, на другім — С. Сахараў. Трэцяе мейсца ў Латгаліі займае—Байкоўскі, у Зэмгаліі — М. Савіцкі, у Рызе—А. Булат.

3 жыцьця эміграцыі.

Той факт, што сярод літоўскага грамадзянства пачала будзіцца сьвядомасьць неабходнасьці самага цеснага збліжэньня беларускага і літоўскага народаў, якіх злучае і мінуўшчына і эканамічна-гаспадарчыя інтарэсы іх краёў. — што першыя крокі літвіноў у кірунку беларуска-літоўскага збліжэньня знайшлі водгук у беларускай эміграцыі ў Літве, вынікам чаго было заснаваньне Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Літве, распачаўшага перагаворы з літвінамі. — факт гэты вельмі ўстрывожыў „нашых“ польскіх абшарнікаў. Ясна, што, калі „музыцыя“ народы пачынаюць згаварывацца між сабою, дык паном ад гэтага добра ждаць ня прыходзіцца...

Віленскае абшарніцкае „Slowo“, разумеючы гэта, стараецца прадставіць стварэньне эмігранцкага беларускага камітэту ў Літве, як... „маскоўскую інтрыгу“! Вядомыя беларускія дзеячы — паводле абшарніцкае газэты — зьяўляюцца проста „перафарбаванымі маскалямі“....

Ня глядзячы на тое, што мы шмат у чым не згаджаемся з паглядамі і дасюлепнай палітыкай нашае эміграцыі ў Літве, лічым сваім абавязкам запыраць выдумкам газэты „Slowo“. Лічым гэта сваім абавязкам тым балеі, што матэрыял дзеля ілжывых выступленьняў польскіх абшарнікаў дае, на жаль, выступленьне проці новастворанага камітэту ў Коўне беларуса-ж — п. Вацлава Ластоўскага.

Чалавек гэты, хварабліва амбітны, але палітычна зусім неўзгадаваны, даўно ўжо быў прымушаны адыйсьці ад палітычнае працы, уступіўшы мейсца больш здольным і адпаведным да гэтага працаўніком. Апошнія гады ён займаўся ў Коўні чыста культурнай працаю, друкуючы беларускія кніжкі, і аб яго ранейшых палітычных амбылках людзі пачалі патроху забывацца. — На жаль, цяпер, ці то затым, што пры ладжаньні камітэту ў Літве яго абмінулі, ці мо пад націскам „чужое волю“, п. Ластоўскі зусім неспадзявана выступіў з нейкімі напасьціямі на тых беларускіх дзеячоў, якія не „почили на лаврах“, як ён. Ластоўскі, а выявілі ініцыятыву і палітычную мысьць. Як піша „Slowo“, п. Ластоўскі надрукаваў у газэтах пісьмо, у якім ініцыятарам ажыўленьня беларускае

палітычнае працы заграіцай закідае самазванства і т. п. І на падставе гэтага пісьма „Slowo“ прадстаўляе беларускіх дзеячоў, аб'яднаных у камітэце, як „небеларусаў“, чужых беларускаму руху....

Трэба думаць, што пісьмо п. Ластоўскага выкарыстаюць і заграічныя дыпляматычныя прадстаўнікі Польшчы, каб у вачох Эўропы хоць крыху аслабіць уражаньне ад выступленьня Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Літве — суіольне з літвінамі — проці права Польшчы на Віленшчыну і Вільню. І не дарма той самы п. Ластоўскі, якога йшчэ так нядаўна бесьцілі ўсе польскія газэты, зусім няслухна прыпісваючы яму ўсе проціпольскія выступленьні нашай заграічнай эміграцыі, стаўся раптам такім мільём сэрцу „нашых“ польскіх абшарнікаў і іх часопісі...

Мы ўжо даўно з сумам углядаемся на тую няпрыстойную грызню паміж паасобнымі беларускімі дзеячамі на эміграцыі, якая толькі аслабляе навагу голасу нашых эмігрантаў перад Эўропай, калі яны стараюцца там бараніць наш край і народ. Апошні паступак п. Ластоўскага паказуе, што хворая амбіцыя забівае ў іх пачуцьцё адказнасьці перад сваім краем і народам. — адназначна, якая аднак раней ці пазьней іх чакае! К. І.

Паштовая скрынка.

За час перарыву атрымана:

Ад:—Мікалая Кандратовіча, Аляксея Юрчыка, Аляксандра Біча, Пятра Букато, Барыса Бройкі, Сьцяпана Пачуды, М. Краснапольскага, Антона Мірановіча, Аляксандра Кавалеўскага, Яна Боўсюка, Пятра Гудзэя, Ключановіча, З. Норык, М. Бабілы, Андрэя Журко, Паўла Малько, Язэпа Цыунэля, Аляксандра Шэўчука, К. Каруноса, Паўла Сэргуня, Якуба Шклярука, Пятра Гарэўскага, Яна Шатраўскага, Надзеі Рагулі, Дм. Сіліонца, Ігнаца Барысэнка, Аляксандра Кулакоўскага, Міхала Тымашэвіча, Даніла Ярмаловіча, В. Касьцюкевіча, Антона Кавальчука, С. Сяляўкі, Тодара Горскага, Сьцепанюка, Пятра Яноўскага, С. Пабудзея, Сымона Знорка, Міхала Скока, Яна Мукасея, М. Гвозьдзіка, Рыгора Пучко, Рамана Беганьскага, Мікалая Багдановіча, Адама, Мэрнэра, Гардзея Смольскага, А. Бароўкі, Мацюшкі, Любіч Маеўскага, Сымона Кірэйчука па 2 зл.

Ад:—Аляксандра Кішкеля, Пранцішка Каладзея, Паўла Дрэмчука, Рамана Кунцэвіча, А. Грыцкевіча, П. Мацкевіча па 3 зл.

Тодару Крачыне: 3 зл. 80 гр. ад Вас атрымана. 2 зл. ўзята, як падпіска на нашу газэту, а 1 зл. 80 гр. перададзена ў рэдакцыю „Авадня“.

М. Калюце: Рахунак вышлем; газэты ня спыняем.

Сьцяпану Барану: Ад Вас атрымана толькі 2 зл. 11 красавіка і больш нічога.

Наваградзкая 8-мі клясавая прыватная Коздукацыйная Гімназія.

Пачатак уступных экзаменаў у I, II, III, IV, V, VI і VII клясы — 1-га верасьня.

Да заявы трэба далучыць: а) мэтрыку, б) пасьведчаньне доктара аб прышчэпе воспы, в) дакумэнты аб папярэдняй адукацыі.

Жадаючыя паступіць у VIII клясу, або перавясьціся з іншай Гімназіі ў гэтую клясу павінны зьявіцца з просьбаю „Do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Białostockiego w Białymstoku“ аб дазволе, прылучыўшы да падаваньня тых-ж вышэй абазначаных дакумэнтаў.

Заняткі ў Гімназіі пачнуцца 1-га верасьня.

ДЫРЭКЦЫЯ.

РАДАШКОЎСКАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГІМНАЗІЯ.

Васьмёхклясавая гімназія гуманістычнага тыпу з беларускаю выкладоваю моваю.

Прыймаюцца заявы аб паступленьні ў-ва усе клясы.

Да заявы трэба далучыць: мэтрыку аб нараджэньні, пасьведчаньне аб прышчэпе воспы і дакумэнты аб папярэдняй адукацыі.

Экзамены і прымо ў Гімназію адбудуцца ў канцы жніўня месяца.

Пры Гімназіі ёсьць ІНТЭРНАТ, у якім харчаваньне сваё, а ўсё іншае дармавое.

ДЫРЭКЦЫЯ.

Адрэс: г. Радашковічы, Вялейскага павету.

ПРАГРАМЫ

для паступленьня

ў БЕЛАРУСКІЯ ГІМНАЗІІ

вышлі з друку і прадаюцца:

- 1) у Цэнтральнай Беларускай Школьнай Радзе—Вільня Віленская 12—6;
 - 2) у Беларускай Книгарні—Вільня, Завальная 7;
 - 3) у Віленскай Беларускай Гімназіі — Вільня, Вострабрамская 9;
 - 4) у Радашкоўскай, Клецкай і Наваградзкай Беларускай гімназіях.
- ЦАНА 30 грошаў, можна паштовымі маркамі.
Цэнтр. Беларуская Школьная Рада.
Вільня, Віленская 12—6.

Віленская Беларуска-Гімназія.

Васьмёхклясавая гімназія гуманістычнага тыпу з беларускаю выкладоваю моваю.

АДКРЫТА ПРЫМО заяваў у I, II, III, IV, V і VI кл., а ў VII і VIII кл. могуць быць прыняты толькі тых, хто вучыўся ў іншых беларускіх гімназіях у адпаведных клясах. Прыймаюцца хлопцы і дзяўчаты.

УВАГА: Тых вучыў, якія пажадаюць перавясьціся ў Віленскую Беларуска-Гімназію з другіх не беларускіх гімназіяў, павінны трымаць экзамен з беларускай мовы, гісторыі і географіі Беларусі ў абойме папярэднях клясаў.

УЗРОСТ ПАСТУПАЮЧЫХ: У I-ую кл. ад 9-ці да 12-ці гадоў, у II-ую—ад 10-ці да 14-ці г., у III-ую—ад 11-ці да 15-ці гадоў, у IV-ую—ад 12 да 16 ці гадоў, у V-ую—ад 13-ці да 16-ці г., у VI-ую—ад 14-ці да 18-ці гадоў.

УСТУПНАЯ ПЛАТА: у I-ую кл.—2 злот., у II-ую—3 злот., у III і IV-ую кл. 5 злот., у V і VI-ую—7 злот., у VII-ую—10 злот. і ў VIII-ую кл.—15 злот.

ПЛАТА ЗА НАВУКУ: У I-ай кл.—15 злот., у II-ой—25 злот., у III-й—30 злот., у IV-ай—35 злот., у V-ай—50 злот., у VI-ай—65 злот., у VII-ай—80 злот. і ў VIII-ай кл. 100 злот. у паўгодні

ЗАЯВЫ АБ ПАСТУПЛЕНЬНІ ў гімназію прыймаюцца штодзённа (апрача субот і свят) ад 9-ай да 1-ай гадз. дня. Можна пасылаць заявы і поштай.

УВАГА: Да заявы трэба далучыць мэтрыку аб нараджэньні, пасьведчаньне доктара аб прышчэпе воспы, дакумэнты аб папярэдняй адукацыі паступаючага і ўступную плату.

ПАЧАТАК УСТУПНЫХ ЭКЗАМЕНАУ — 1-га верасьня.

ПРЫМО ў першыя шэсьць клясаў будзе працягнута толькі да 1-га кастрычніка.

ПРАГРАМЫ высылаюцца па атрыманьні 30 ці грошаў (паштовымі маркамі).

Пры Гімназіі для жадаючых будзе ІНТЭРНАТ з платай па 30 злот. у месяц. Для тых вучыняў (з інтэрнату), якія буДУць добра вучыцца ў працягу 1-х паўгодкаў, карыстаньне інтэрнатам—бесплатнае.

ДЫРЭКЦЫЯ.

АДРЭС: м. Вільня, Вострабрамская вул. № 9.